

ВИБІР ДІЛЯНОК ПІД НОВІ ХМЕЛЕПЛАНТАЦІЇ З ВРАХУВАННЯМ ЇХ НЕМАТОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПРИ ОРГАНІЧНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Бабич О. А., к. б. н., Бабич А. Г., к. с.-г. н.
Кадира І. В., студент
НУБіП України

Головною особливістю вирощування хмільників є тривале (понад 10 років) їх розміщення на одному місці. За таких умов вибір кращих за рельєфом, родючістю і фітосанітарним станом угідь є однією із передумов майбутніх високих і стабільних урожаїв хмелю. Серед ґрунтоживучих організмів найбільш шкідливими і найменш вивченими є фітопаразитичні нематоди.

Згідно наших досліджень на хмелеплантаціях паразитує відносно стабільний комплекс червоподібних фітонематод. Виходячи з цього положення та враховуючи можливість занесення цист пиловими бурями чи ґрунтообробною технікою, кінцівками тварин тощо, недоцільно розміщувати нові хмільники поряд зі старими (на відстані менше 500 м). Не бажано також закладати хмільники на ділянках, де навіть 10-20 років тому були хмелеплантації. Зважаючи на здатність личинок хмельової нематоди протягом багатьох років перебувати в

анабіозі, ґрунт виділених під хмільники ділянок не повинен містити цисти даного виду. Чим ближче нові хмелеплантації будуть закладатися від старих, тим вища вірогідність їх інвазованості цистоутворюючими нематодами. Однак, навіть віддалені ділянки можуть бути заражені хмелевою нематою в результаті занесення цист ґрунтообробною технікою. Згідно наших спостережень, жодного разу при переїзді з однієї хмелеплантації на іншу, знаряддя механічного обробітку не зачищалися від ґрунту.

Одними з кращих попередників хмільників вважають озимі зернові, просапні та багаторічні трави. Проте деякі з них можуть бути добрими рослинами-живителями червоподібних паразитичних видів нематод. Тому, дослідження кола потенційних культур, а також поширених бур'янів дасть змогу встановити найбільш сприятливі для розмноження рослини-живителі домінуючих видів паразитичних нематод.

З цією метою проведено спеціальні досліді із вивчення трофічної спеціалізації домінуючого виду – стеблової нематою *Ditylenchus destructor*. Враховуючи, що даний вид є мігруючим ендопаразитом, який переважно знаходиться в рослинній тканині і тільки за несприятливих умов може перебувати у ґрунті, нами переважно досліджувалися рослинні зразки.

Таблиця

Рівень заселеності різних культурних рослин і бур'янів стебловою нематою *D. Destructor*

№	Культури	Чисельність нематод в 1 г коренів	Бур'яни	Чисельність нематод в 1 г коренів
1	Озима пшениця	22	Пирій повзучий	27
2	Люцерна	15	Мишій сизий	16
3	Конюшина	19	Кураче просо	13
4	Картопля	43	Осот рожевий	14
5	Овес	18	Лобода біла	14
6	Гречка	1	Щириця загнута	11
7	Горох	9	Гірчиця польова	9
8	Хміль	37	Тонконіг лучний	21
9	Кормові буряки	7	Кульбаба лікарська	13
10	Морква	11	Кропива дводомна	8
11	Олійна редька	17	Зірочник середній	10
12	Люпин	24	Галінсога дрібноkv.	6

Встановлено, що в переважній більшості як культурних рослин, так і бур'янів відбувається розмноження стеблової нематоди (табл.). Зокрема в коренях рослин і бульбокоренеплодах даний вид виявляли на всіх фазах розвитку. Досить високою також була заселеність таких бур'янів як пирій, мишій сизий, куряче просо, осот, лобода, шириця лободоподібна, хвощ польовий, гірчак шорсткий. Тому, при появі сходів бур'янів - потенційних жителів фітонематод, їх необхідно знищувати механічними обробітками міжрядь хмелю.

Наші дослідження засвідчили, що підібрати ділянку під хмелеплантації повністю вільну від стеблових та інших червоподібних фітонематод практично неможливо. Проте, досягнути зниження чисельності фітонематод, особливо *Ditylenchus destructor* до економічно невідчутного рівня, є вкрай необхідною умовою для забезпечення кращого приживання посадкового матеріалу молодих рослин хмелю.